ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 1, številka 3-4, december 1997 · ISSN 1408-2969

METAFORA

Matjaž Potrč

Metafora in njen kognitivni kontekst

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Citiranje: Matjaž Potrč, »Metafora in njen kognitivni kontekst«, *Analiza: časopis za kritično misel* 1, št. 3-4 (1997): 162–170.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Matjaž Potrč
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

METAFORA IN NJEN KOGNITIVNI KONTEKST

Božidar Kante predstavi nekaj poudarkov v aktualni razpravi o metafori. Zavzema se za kontekstno določenost metafore in za njen demonstrativni značaj in razpravlja o vprašanjih, povezanih s kompozicionalnostjo in konekcionističnimi modeli. Ne predloži nobenega kognitivnega modela metafore. Tu trdimo, da konekcionistični modeli lahko res služijo za izhodišče pri modeliranju metafore. Vendar jih je treba kajpada dopolniti z dinamično kognicijo, katerega glavna sestavina morfološka vsebina je zelo blizu pojmovanju ozadja in konteksta.
Ključne besede: metafora, kognicija, kontekst, konekcionizem, morfološka vsebina.

1. Kante o metafori

Božidar Kante predstavi nekaj poudarkov v aktualni razpravi o metafori. Zavzema se za kontekstno določenost metafore in za njen demonstrativni značaj in razpravlja o vprašanjih, povezanih s kompozicionalnostjo in konekcionističnimi modeli.

a) Metafora: metaforični pomen in Davidsonova dobesedna čistka

Običajno se dokazuje, da je učinek metafore posledica posebne vrste jezikovnega pomena, to je pomena, ki ni dobeseden, temveč metaforičen. Tako izraz "sonce" v njegovem dobesednem pomenu podpira nanašanje na veliko in težko nebesno telo, katerega sevanje uničuje vse, kar se pojavlja v njegovi bližini. To seveda očitno ni bil pomen izraza "sonce", kot ga uporabi Romeo, ko Juliji predicira lastnost "biti sonce" v naslednji trditvi:

(M) Julija je sonce.

Sonce, tako se dokazuje, v (M) ni uporabljeno v skladu z njegovim dobesednim, temveč v skladu z njegovim metaforičnim pomenom in se nanaša na njegovo lastnost, da obdrži živa bitja na zemlji pri življenju.

S takim razumevanjem metaforičnega pomena pa takoj priplavajo na površje nekateri problemi. Zakaj je ravno lastnost "obdržati živa bitja na zemlji pri življenju" izbrana za metaforični pomen? Očitno obstajajo tudi drugi kandidati, taki kot "nebesno telo, ki sem ga včeraj zvečer opazoval, kako je izginilo za hribi". Izbira pravega metaforičnega pomena je le eden od mnogih nezaželenih problemov, s katerimi se sooča teorija.

To podčrtuje osvobajajočo funkcijo Davidsonovega predloga[1], da metaforični pomen ne obstaja. V (M), tako kot v vsaki drugi rabi, ima izraz "sonce" zgolj svoj dobeseden pomen, ki ga podpira njegova običajna referenca, določena v skladu z našo izbrano teorijo o tem, kako je jezik povezan s svetom.

Če obstaja le dobesedni pomen, potem je ena izmed naravnih nadaljnjih sugestij, da metaforičnega dela ne opravi sam izraz in njegov pomen, temveč njegov neposredni kontekst. Tak neposreden kontekst utegne biti izjavljavčeva drža. Tako kot so prepričanja in želje naravnanosti, v katerih se izrazi utegnejo pojaviti kot vstavljeni, tako utegnejo tudi obstajati metaforične naravnanosti ali metaforični vstavki. Tu imamo te različne naravnanosti za primer (M):

(P) (Romeo je prepričan, da) je Julija sonce.

(Ž) (Romeo si želi, da) je Julija sonce.

(M') (Romeo metaforično jemlje, da) je Julija sonce.

V tem smislu bo (M') primer predstavljanja (M) v metaforičnem kontekstu, ravno tako kot (P) postavi stavek v kontekst prepričanja in kot ga (Ž) postavi v kontekst želje.

Vendar obstajajo težave. Sama (P) in (Ž) utegnemo interpretirati kot prepričanje oziroma željo, ki vstavita metaforični kontekst. Z drugimi besedami, stavek, ki mu dajeta okvir, že jemljemo metaforično, tako da bi morali imeti naslednjo zgradbo:

(P) (M') (Romeo je prepričan, da) je Julija sonce.

(Ž) (M') (Romeo si želi, da) je Julija sonce.

Tako bi bila metaforična naravnanost že vselej vstavljena v druge propozicionalne naravnanosti v primerih, kjer imamo opraviti z metaforičnimi stavki. Tako s predlogom posebne metaforične naravnanosti ne bi ničesar pridobili.

b) Metafora kot demonstrativ (aktualizirani možni svetovi)

Zdaj imamo dva problema. Prvi zadeva to, kako določiti, kateri izmed mnogih možnih metaforičnih vstavkov (ne pomenov) je ustrezen. Drugi je, kako ostati na tekočem z minimalnim kontekstom, kakršen je kontekst naravnanosti. En izhod je predlog, ki vključuje demonstrative. Po tem predlogu obstaja vstavek, vendar je ta vstavek dobeseden v smislu, da izbere natanko en (dobeseden?) pomen v situaciji, pomen, ki ga določa kontekst možnega sveta. To bi bil pomen od

(Pto) Julija je sonce.

1 Davidsonov članek o metafori je v slovenščino prevedel B. Kante v *Anthroposu*. Če me spomin ne vara, sem prevod predlagal jaz. Ta Kantetov prevod sem uporabljal pri seminarjih s študenti. Kasneje sem imel privilegij, da sem s Kantetom lahko sodeloval med pisanjem njegove doktorske disertacije, ki je temelj njegove knjige o metafori. Nedavna razprava z Božidarjem Kantetom je tudi prispevala k ideji tega članka.

Demonstrativ *Pto* izbere en svet, možni svet, kjer se za Julijo meni, da je sonce v Romeovem smislu, in ga aktualizira. To pomeni, da nam kot en izbran pomen ostane metafora, glede katere obstaja mnogo pomenov, med njimi tudi zdaj relativizirani izvirni dobesedni pomen. Dobesedni pomen je ohranjen s tem, da je pripisan enemu možnemu svetu (kjer se sonce nanaša na tisto, kar je imel Romeo v mislih), ta možni svet pa je aktualiziran. Nemara lahko rečemo, da demonstrativ "Pto" v aktualnem svetu izbere metaforičen smisel izraza "sonce", ki zdaj postane dobeseden, namreč je dobesedno tu kot metaforičen izraz v aktualnem svetu, kot v Romeovi rabi. Aktualni svet očitno postane veliko bogatejši glede na dejstvo, da dobesedno vključuje metafore.

c) Kontekstna določenost

Kontekst v razpravi, ki vključuje metaforo, je bil povezan z minimalnimi konteksti izrazov in stavkov, ki lahko štejejo kot metafore. Ta minimalni kontekst je imel tu obliko propozicionalnih naravnanosti. Bil pa je povezan z možnimi svetovi, ki v nekem smislu tudi predstavljajo kontekst aktualnega sveta. Tako postanejo - kot smo opazili - aktualizirane tudi metafore.

Obstaja pa tudi drugačna oblika kontekstne določenosti (o kateri razpravlja Kante in jo najde) v fenomenologiji in v Searleovih semantičnih razpravah.

Ena ideja kontekstne določenosti v fenomenologiji je povezana z zaznavanjem, druga pa z utelešenjem. Preprosti primeri zaznavanja nam ne predstavijo zgolj lika, temveč tudi ozadje. Še več, psihološko dejstvo je, da lika ni mogoče zaznati brez ozadja. Ni mogoče zaznavati zajca, ne da bi obstajalo tudi zaznavno ozadje, recimo zelenost gozda, skozi katerega se giblje. Enako velja za pomene besed. Ustrezen pomen besede je povezan s posebnim kontekstom, v katerem je izjavljena ali napisana. Ideja utelešenja se izraža v trditvi, da ne moremo mimo dejstva, da imajo vsi, ki spoznavajo, telesa, umeščena v svetu. Ta telesa so vključena v njihove kognitivne dejavnosti, kakršni sta zaznavanje vizualnih prizorišč in mišljenje.

Ko Searle razpravlja o semantiki in pomenu, uporabi omenjeni pojem ozadja, ki ga ni mogoče odstraniti iz določanja le-teh. Ozadje je kontekst, ki besedam omogoča, da imajo svoje pomene v enakem smislu, kakor nam zelenost omogoča, da vidno zaznamo zajca. To ozadje bomo omenili kasneje v povezavi s pojmom morfološke vsebine.

d) Bogatost fenomenološkega ozadja v primerjavi z revnostjo aktualnih konekcionističnih modelov

Konekcionistični modeli so v primerjavi s klasičnimi računalniškimi modeli nedvomno odprli nove pristope, včasih pa se tudi že kar zdi, da so utemeljili novo paradigmo. Razlika med klasičnimi in konekcionističnimi računalniki je v tem, da se prvi ukvarjajo z diskretnimi simboli in s pravili, ki veljajo brez izjeme, ali algoritmi, medtem ko so drugi bližje učenju,

biološki strukturi možganov, kjer se spomin znova ustvari med aktivacijo vzorcev v mreži in ni shranjen ločeno, kot pri klasičnih modelih. Konekcionizem se je izkazal za koristnega pri obvladovanju nekaterih nalog, ki jih klasični modeli niso zmogli obvladati, kot pri prepoznavanju človeških obrazov ali delno zabrisanih obličij. To je razumljivo, saj konekcionističnim sistemom ni treba imeti opravka s problemom okvirja ali s problemom, kako postaviti okvir okrog niza možnih izračunov, relevantnih za določeno nalogo, kar je seveda natanko produkt nanašanja pravil, ki ne poznajo izjeme, na neko področje.

Vendar se je za obstoječe konekcionistične modele, čeravno zbujajo upanje, da so boljša vrsta modelov duha, izkazalo, da se jim ta naloga ni posrečila. Prvič, ni niti jasno, ali konekcionistični računalniki sploh obstajajo, saj so le-ti povečini zgolj simulacija nevralnih mrež na digitalnem računalniku. Dalje, četudi bi konekcionistični računalniki obstajali, pa obstoječi računalniki ne nudijo temelja za realistične modele duha. So le modeli-igračke, saj ne razložijo bogatosti kognicije, ki označuje dejansko človekovo situacijo. Obstoječi konekcionistični modeli se omejujejo na zelo ozka področja in so daleč od informacijske bogatosti, s katero se nenehno soočajo ljudje in druge živali.

Zaradi tega lahko domnevamo, da fenomenološko ozadje, ki označuje realne spoznavalce, odseva informacijsko bogastvo, v katero so le-ti potopljeni. Konekcionistični modeli so nemara dali le nekaj namigov v smeri, kako to bogastvo doseči, in nič več. Potrebujemo res novo paradigmo kognicije, ki ji lahko damo ime dinamične kognicije. Temelji na konekcionizmu, vendar ga v pomembnih pogledih prekaša, da bi se čimbolj približala realnim kognitivnim izvrševanjem.

2. Dokazi za dinamično kognicijo in morfološko vsebino, ki podpirajo kognitivni model metafore

Zdaj bomo orisali dokaz za morfološko vsebino, ki je ustrezen temelj za modeliranje metafore. Ta dokaz bo sledil drugačnemu, prvemu dokazu, ki bo govoril o tem, kako dinamična kognicija lahko rabi kot ustrezna podpora za model metafore. Odnos je ta, da je morfološka vsebina del predlaganega modela duha, ki se opira na dinamično kognicijo.

a) Dokaz dinamične kognicije

Tu je prvi dokaz za to, da dinamična kognicija lahko rabi kot primeren kognitivni model za metaforo:

(1') Konekcionistični modeli so prerevni, da bi lahko rabili kot ustrezni modeli duha, saj je kognicija bogata (nasprotje tistega, kar so zmožni obvladovati konekcionistični modeli).

(2') Bogastvo kognicije primerno predstavlja dinamična kognicija (ki vzame konekcionizem le za izhodiščno točko).

Torej, dinamična kognicija lahko rabi kot primeren kognitivni model za me-

taforo (in pred tem kot ustrezen model človekove kognicije).

Tu so zdaj premise tega dokaza, o katerih razpravljamo nekoliko podrobneje:

(1') Konekcionistični modeli so prerevni, da bi lahko rabili kot ustrezni modeli duha, saj je kognicija bogata (nasprotje tistega, kar so zmožni obvladovati konekcionistični modeli).

V prejšnjem razdelku smo opazili, da

- konekcionistični računalniki dvigujejo pričakovanja, da bi ponudili boljši, ustreznejši model duha, katerega merilo bi bilo človekova kognitivna dejavnost, katere model so;
- navzlic temu pa se konekcionističnim računalnikom ni posrečilo, da bi bili neposreden temelj za ustrezen model duha zaradi njihovih igračkastih značilnosti, če jih primerjamo z zapleteno naravo in bogastvom realne človekove kognicije. Bogastvo realne kognicije je tisto, česar konekcionistični računalniki niso zmožni obvladovati.

Sledi razprava o drugi premisi:

(2') Bogastvo kognicije primerno predstavlja dinamična kognicija (ki vzame konekcionizem le za izhodiščno točko).

V primerjavi s klasičnimi računalniki vzame dinamična kognicija za izhodišče konekcionizem. Vendar ne ostane zgolj pri njem. Glavni razlog za to je, kot smo omenili, da so konekcionistični računalniki na področju svojega procesiranja v primerjavi z delovanjem ljudi kot kognitivnih agentov zgolj igrače. Človekova kognicija je zelo bogata. Košarkarji uporabljajo cel niz zapletenih reprezentacij na različnih ravneh. Na najvišji kognitivni ravni sledijo pravilom igre z vsemi nujnimi *ceteris paribus* zanikanji. Potem opravljajo cel niz informacijskih obdelav, ki jim dupuščajo tekoče in učinkovito gibanje, tako da so zmožni bistveno prispevati k rezultatu igre. Tega bogastva kognitivnega delovanja košarkarjev ni mogoče označiti s pravili na reprezentacijski ravni, ki veljajo brez izjeme, kakršna so značilna za klasične računalnike. Takega delovanja tudi ni mogoče doseči z uporabo konekcionističnih računalnikov, saj nimajo potrebne kompleksnosti. Živali in posebno ljudje se ves čas soočajo z bogatim okoljem, skozi katerega se morajo gibati tako, da opravljajo več kognitivnih nalog. Tak je primer obnašanja pri nakupovanju. Ko nakupujemo, se moramo izogniti vsem stoječim in gibajočim se oviram, včasih pa se nam celo posreči kupiti kaj koristnega. Bogastvo človekove kognicije je prisotno vsepovsod in ga lahko označimo kot semantično odprt konec. Ljudje so zmožni vsakršno stvar povezati z vsakršno drugo stvarjo.

Dinamična kognicija je predlog, ki ga je inspiriral konekcionizem, vendar pa ga bistveno prekaša. Bogastvo človekove kognicije jemlje resno. Glede na klasične računalniške modele predlaga vpeljavo matematičnega kvantitativnega opisa kognicije kot dinamičnega procesa. To je torej v nasprotju s klasicizmom, kjer so na dnevnem redu algoritmična pravila, ki veljajo brez izjeme, in diskretni simboli. Od konekcionizma prevzame procesiranje

reprezentacij in spomina nad aktiviranimi vzorci. Kar pa je najpomembnejše, sposodi si tudi matematičen kvantitativni opis kognitivnih procesov. V skladu s tem je predlog značilne dinamične kognicije morfološka vsebina, ki jo je mogoče označiti na srednji ravni opisa inteligentnega sistema. Dinamika zajema s sredstvi matematičnega opisa. Ta sredstva tudi uporablja, da bi dala idejo ozadja, kot bo postalo očitno v razpravi o naslednjem dokazu. V službi zagovora te premise je treba kajpada pripomniti, da matematična srednja raven opisa uvede večdimenzionalen prostor, kjer se zasledujejo različne možnosti kognitivnih poti. Ker so le-te možnosti, je treba udejaniti zgolj nekatere od njih. Toda njihova velika kvantiteta kaže, da ustrezajo bogatosti kognitivnih poti.

Poleg dveh premis, o katerih smo že razpravljali, je treba zgornji dokaz podpreti še z dodatno skrito premiso. Samo ta premisa - skupaj z drugima dvema - nas lahko pripelje do sklepa, in kot o taki je treba zdaj razpravljati:

(H') Konekcionistični računalniki in dinamična kognicija sta edina dva sprejemljiva kandidata za kognitivno modeliranje metafore.

Ta skrita premisa implicira predvsem to, da klasični računalniki niso ustrezni kandidati za ponudbo kognitivnega modela metafore. To se zdi res še posebej, če metaforo povežemo s kontekstom. Vendar ni nobenega ustreznega načina, kako bi bili klasični računalniki zmožni razložiti kontekst. Razlog je mogoče podati na zelo preprost način: klasične računalnike vodijo pravila, ki veljajo brez izjeme, take vrste pravila pa ne morejo obvladati konteksta.

Poleg omenjenih kandidatov, ki podpirata kognitivno modeliranje metafore, je težko najti kateregakoli dodatnega kandidata, saj tudi širše ni nobenih pomembnih dodatnih generičnih kandidatov za kognitivno modeliranje.

Vendar je treba še vedno dokazati, zakaj naj bi bila dinamična kognicija ustrezen kognitiven model za metaforo. Dinamična kognicija lahko dejansko ponudi le temelj za ustrezen kognitivni model metafore. Zaradi svoje bogatosti uvede kontekst ali ozadje. Ozadje v modelu dinamične kognicije pa je mogoče pojasniti z morfološko vsebino. Tako se je treba obrniti k razpravi o morfološki vsebini.

b) Dokaz morfološke vsebine

Dinamična kognicija uvede morfološko vsebino na srednji ravni opisa inteligentnega sistema. Od tu bomo dokazali, da je morfološka vsebina primeren temelj za kognitivno modeliranje metafore. Tu je dokaz:

(1") Dinamična kognicija ima morfološko vsebino v svojem temelju.

(2") Morfološka vsebina ima kontekstno funkcijo.

(3") Metaforo vodi kontekst.

Torej, morfološka vsebina je primeren temelj za kognitivno modeliranje metafore.

O premisah dokaza bomo zdaj razpravljali zaporedoma.

Najprej prva premisa:

(1") Dinamična kognicija ima morfološko vsebino v svojem temelju.

Dinamično kognicijo označuje njeno bogastvo in njeno nasprotje klasičnim računalniškim modelom duha. Algoritmična pravila, nanešena na diskretne reprezentacije, zavračajo kot temelj za ustrezno izvajanje človekove kognicije. V nasprotju s tem pa dinamična kognicija predlaga matematičen kvantitativni opis na srednji ravni. Ta matematični opis uvede veliko število dimenzij, interpretiranih kot dimenzije, ki jih uvedejo nevroni ob predpostavki, da so nevroni ustrezna raven analize. Tako je preskrbljeno zelo bogato kognitivno ozadje. Lahko trdimo, da ima dinamična kognicija kognitivno ozadje v svojem temelju. Morfološka vsebina kot to kognitivno ozadje je ozadje, ni eksplicitno, temveč implicitno prisotno. Če to povemo s konekcionističnimi besedami: je vednost v utežeh, ki jih ima inteligentni sistem.

Preidimo zdaj k pojasnitvi druge premise:

(2") Morfološka vsebina ima kontekstno funkcijo.

Kaj je pravzaprav morfološka vsebina? Trdili smo, da je ozadnja vednost sistema. Torej ni dana eksplicitno, temveč je prisotna zgolj implicitno. Še vedno je mogoče uporabiti konekcionistično metaforo "vednosti v utežeh". To pomeni, da vednost ni na slepo srečo prisotna vsepovsod v sistemu, temveč da je shranjena (beseda ni primerna, saj se vednost dejansko znova ustvari s ponovljenimi aktivacijami) na dinamičnih naklonih, kjer biva posamezen predmet. Reaktivacija kognitivnih stanj sledi umeščanju vsebin v večrazsežno pokrajino. Tu se aktivira več vsebin v bližini glede na parametre podobnosti. Večina teh vsebin ni eskplicitna, temveč je v aktivaciji prisotna zgolj implicitno. Metaforične (in nemara metonimične) mnogokrat nepričakovane podobnosti ponujajo ključe za dekodiranje topografije pokrajine. Podobnosti vzniknejo tam, kjer se razsežnosti pokrajine združujejo, zbližujejo ali pa sa na poseben način zbirajo.

Vsebina je običajno določena propozicionalno. Vendar pa se to ne zgodi z morfološko vsebino. Le-ta prebiva - v nasprotju s propozicionalno vsebino - v utežeh in na pobočjih večrazsežnostne pokrajine. Ker ni implicitna vsebina, je to vsebina, katere funkcija je predvsem oblikovanje ozadja za eksplicitni kontekst v času, ko se ta kontekst aktivira. (Kar pomeni, da je eksplicitna vsebina vedno vstavljena v ozadje, včasih imenovano razumevanje ali horizont). Torej je pošteno reči, da ima morfološka vsebina kontekstno funkcijo. Ima kontekstno funkcijo, prek katere eksplicitna vsebina dobi svoj kognitivni pomen in mesto.

Tretja premisa bi morala zdaj vzpostaviti bližino med kontekstno funkcijo morfološke vsebine in funkcijo narave metafore.

(3") Metaforo vodi kontekst.

Metafora, kakršna je (M), ima nemara dobesedni pomen, za kakršnega se je odločil Davidson. Beseda "sonce" dobesedno pomeni ravno sonce in nič drugega. Toda vsako besedo, vključno s "soncem", vodi njena raba, njeno popolno razumevanje pa je mogoče le tako, da to rabo dojamemo prek konteksta, v katerem je uporabljena. Metafora bo tako tudi za interprete, ki so najbolj nagnjeni k dobesednosti, bitnost, ki je povezana in jo vodi kontekst. Ko to rečem, ne mislim reči, da mora nujno obstajati metaforični pomen kot posamezna bitnost, ki ga je treba postaviti proti dobesednemu pomenu. Veliko prej lahko trdimo, da metafora žene posamezno besedo, besedno zvezo ali stavek, da jih dojamemo prek konteksta, ne dobesedno, temveč metaforično. To metaforično dojetje je funkcija konteksta, v katerem se pojavi jezikovni niz.

3. Morfološka vsebina in metafora: primer

Predstavitev zgornjih dokazov bomo dopolnili s primerom, ki je podoben prej uporabljenim primerom, vendar uporablja različno anotacijo ali prefiks:

(MK) Julija je sonce.

MK bomo dojeli kot metaforo prek okolnega konteksta ali okolne morfološke vsebine, v katero je vstavljen.

En primer morfološke vsebine je dojemanje šale. Medtem ko dojamem šalo, moram razumeti njen dobesedni pomen. Poleg tega dobesednega pomena potrebujem kajpada tudi sodelovanje celotnega ozadja vednosti, ki je v utežeh in mi pomaga dojeti vse, kar je eksplicitno prisotno. To pomeni, da eskplicitno vednost dopolnjuje implicitna vednost, brez katere ne bi bilo mogoče dojeti šale.

V enakem smislu dojetju MK priskoči na pomoč ozadje morfološke vsebine.

Mogoče bi lahko trdili, da zgolj z dopolnitvijo konteksta morfološke vsebine nič ne pridobimo. Vendar temu ni tako. Ozadje je bistveno v dojemanju nekaterih stavkov ali izrazov kot metaforičnih. Ozadje ni popolnoma holistično v smislu, da bo vse, kar spoznavalec ve, dobesedno odgovorno za dojemanje vsake posamezne metafore. Nasprotno, obstajajo razni nakloni, ki so individualno povezani z različnimi besedami, ali še bolje, obstajajo nakloni, ki jih naseljujejo različne besede ali zaporedja. Ko se ti nakloni aktivirajo, se ravno tako aktivira tudi ustrezno kontekstno ozadje v smeri enega samega posameznega naklona, ki ga je mogoče predstaviti s posebnim vektorjem.

To pomeni, da je metaforični pomen nekakšna vrsta razsvetljenja, vidik ali luč, ki osvetljuje posamezno uporabljeno besedo ali stavek, poleg mnogih drugih v bogatem kognitivnem ozadju, ki ga označuje morfološka vsebina. To pa pomeni, da so metafore veliko bolj vpletene v mrežo našega jezika, kot se to običajno misli. Perspektivna teorija metafore kot kogni-

tivnega pojava se bo torej razvijala v ustrezni smeri, če bo za izhodišče vzela morfološko vsebino.

prevedel Božidar Kante

METAPHOR AND ITS COGNITIVE CONTEXT

Božidar Kante presents some highlights in the metaphor state-of-the-art discussion. He argues for the contextual determinacy of metaphor and for its demonstrative character, addressing issues related to compositionality and to connectionist models. No cognitive model of metaphor is suggested. It is claimed here that connectionist models may indeed serve as a starting point in modeling of metaphor. They should however be supplemented by Dynamical Cognition, whose main ingredient Morphological Content is close to the conception of background and of context.

Keywords: metaphor, cognition, context, connectionism, morphological content.

Literatura

Horgan, Terence in J. Tienson (1996). *Connectionism and Philosophy of Psychology*. Cambridge, Mas.: MIT Press.

Kante, Božidar (1996). *Metafora in kontekst*. Ljubljana: Jutro.

Potrč, Matjaž (1989). "Metaphor Externalized", *Vestnik IMŠ*, 9.